

คำปรารภ

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่เป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งภารกิจดังกล่าว กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้พยายามนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาปรับประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต ตั้งแต่วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการแปรรูป เพื่อให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการพัฒนาทางการค้าของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเริ่มมีการให้ความสำคัญกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้ามากขึ้น และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกซึ่งจะต้องปฏิบัติตามความตกลงการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในฐานะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการค้าได้โดยการใช้เป็นเครื่องหมายการค้าหรือใช้ประกอบกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจากแหล่งผลิตที่มีขอบเขตชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าถ้าสามารถควบคุมหรือจำกัดจำนวนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ที่ได้รับสิทธิในการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการค้าได้ก็จะมีผลทำให้ราคาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ดังกล่าวสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่หวังว่าเอกสารวิชาการฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ของไทยได้เป็นอย่างดี

(นายอนุสรณ์ เนื่องผลมาก)

อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

คำนำ

การแข่งขันทางการค้าของโลกในวันข้างหน้า สิ้นค้าจะแข่งขันกันในด้านต้นทุนการผลิตและความแตกต่างในตัวสินค้า ซึ่งต้นทุนในการผลิตนั้นเทคโนโลยีสามารถเข้าไปจัดการได้ ดังนั้นการสร้าง ความแตกต่างในตัวสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าจึงถือว่าเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจ เพราะสินค้าประเภทเดียวกันแต่ต่างพื้นที่ย่อมมีปัจจัยแวดล้อมให้ได้มาซึ่งสินค้าไม่เหมือนกัน การขึ้นทะเบียนสินค้าเพื่อรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นการควบคุมหรือจำกัดจำนวนสินค้าที่สามารถใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการค้า ซึ่งชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถขายได้ ผลผลิตที่อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ที่ใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้าหรือประกอบกับตราสินค้าย่อมมีราคาสูงกว่าผลผลิตที่ประเภทเดียวกันที่ไม่มีชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากผู้บริโภคนิยม มั่นใจ และมีความต้องการในตัวผลผลิตนั้น และเมื่อแนะนำผลผลิตดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้นเท่าใด ความต้องการผลผลิตนั้นก็จะมีมากขึ้น แต่ในขณะที่ปริมาณผลผลิตจะถูกจำกัดโดยขอบเขตในการผลิตที่แน่ชัด ซึ่งจะทำให้ราคาผลผลิตดังกล่าวสูงขึ้นโดยปริยาย

รายงานการศึกษาเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่โดยการขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้ เป็นการศึกษาเพื่อเสนอแนวคิดในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่โดยการจำกัดพื้นที่ในการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการค้า และได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นรายงานวิชาการออกเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไป

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณอมอร จงรักษ์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ สำนักอุตสาหกรรมพื้นฐาน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษา จัดทำ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการตรวจทานต้นฉบับรายงานวิชาการเรื่อง “การเพิ่มมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่โดยการขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” จนบรรลุผลสำเร็จด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิชาการฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อการเพิ่มมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ได้เป็นอย่างดี

นายมงคล วิมลรัตน์
กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ
สำนักอุตสาหกรรมพื้นฐาน
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

สารบัญ

	หน้า
- บทนำ	1
- ความเป็นมาของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”	4
- ความหมายของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”	5
- ความสำคัญของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”	6
- คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”	7
- ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ที่ควรขึ้นทะเบียนตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	10
- ลำดับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่	15
- สรุป	18
- ข้อเสนอแนะ	19
 เอกสารอ้างอิง	 21
ภาคผนวก	22

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า ก. เมื่อปริมาณความต้องการสินค้า ก. คงที่	2
ภาพที่ 2	แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า ข. เมื่อปริมาณผลผลิตสินค้า ข. คงที่	3
ภาพที่ 3	แสดงความสัมพันธ์ของความหมายของคำว่า ชื่อเรียกแหล่งกำเนิด สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา	9
ภาพที่ 4	แสดงขั้นตอนการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่	16

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ โดยการขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

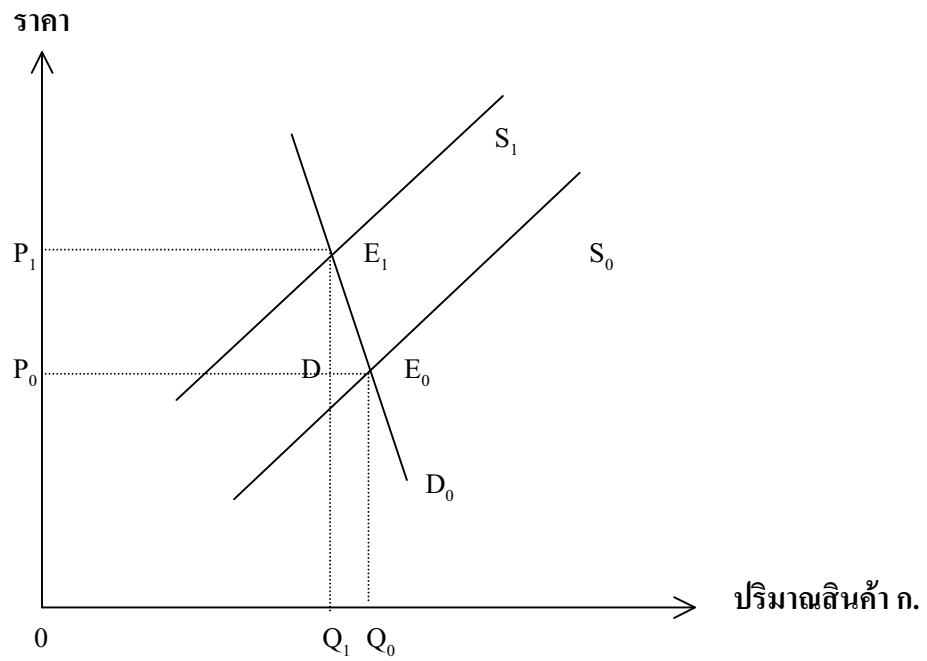
บทนำ

โดยปกติทั่วไปสินค้าและบริการที่มีการจำหน่ายอยู่ในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (แข่งขันโดยเสรี) ซึ่งผู้ผลิตและผู้บริโภคสามารถเข้าออกจากตลาดได้โดยอิสระนั้น ราคาสินค้าและบริการที่มีการซื้อขายกันในตลาดจะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของราคาอยู่ 2 สาเหตุด้วยกัน คือ ปริมาณผลผลิตและความต้องการของผู้บริโภค กล่าวคือ ถ้าสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งมีความต้องการคงที่ ราคาก็จะแปรผกผันกับปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดนั้น (ผลผลิตมากราคาค่าต่ำ ผลผลิตน้อยราคาสูง) แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งมีปริมาณผลผลิตคงที่ ราคาก็จะแปรผันไปตามความต้องการสินค้าของผู้บริโภคชนิดนั้นๆ (ความต้องการมากราคาสูง ความต้องการน้อยราคาต่ำ)

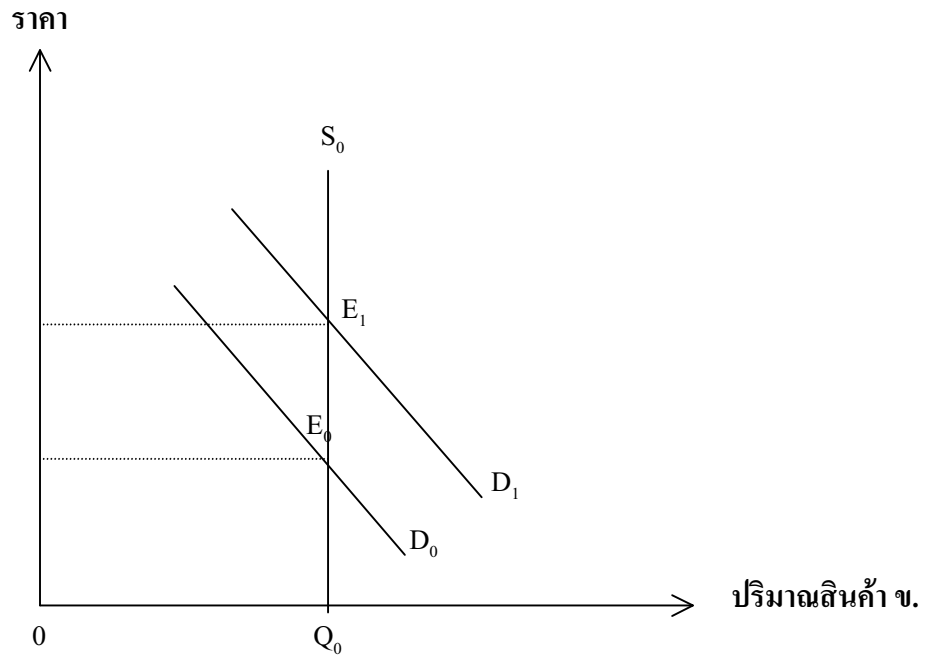
จากภาพที่ 1 จุดดุลยภาพ E_0 เป็นสมดุลของปริมาณผลผลิตสินค้า ก. และความต้องการสินค้า ก. ในตลาดที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรี (ราคาสินค้า ก. ที่ P_0 และปริมาณผลผลิต ก. ที่ Q_0) แต่เมื่อกำหนดให้ความต้องการสินค้า ก. คงที่ (เส้น D_0) และผลิตสินค้า ก. ลดลง เส้นปริมาณการผลิต S_0 จะขยับเป็นเส้น S_1 ปริมาณผลผลิตสินค้า ก. จะลดลงจาก Q_0 เป็น Q_1 มีผลกระทบทำให้สินค้ามีปริมาณผลผลิตน้อยลงแต่ความต้องการเท่าเดิม ทำให้ราคาสินค้า ก. ขยับขึ้นจาก P_0 เป็น P_1 เกิดเป็นดุลยภาพใหม่ที่จุด E_1 ซึ่งมีผลทำให้มูลค่าสินค้าที่จุดดุลยภาพ E_1 (P_1Q_1) มากกว่ามูลค่าสินค้าที่จุดดุลยภาพ E_0 (P_0Q_0) นั่นคือ สินค้ามีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ($P_1Q_1 > P_0Q_0$)

จากภาพที่ 2 ในตลาดที่มีการแข่งขันโดยเสรี สินค้า ข. มีจุดดุลยภาพอยู่ที่ E_0 มีปริมาณผลผลิต Q_0 ราคาที่ P_0 แต่เมื่อกำหนดให้สินค้า ข. มีปริมาณผลผลิตคงที่ (เส้น S_0) และปริมาณความต้องการสินค้า ข. ไม่คงที่ โดยเพิ่มขึ้นจากเส้น D_0 เป็น D_1 มีผลทำให้ความต้องการในสินค้า ข. เพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากผลผลิตเท่าเดิม ราคาจึงขยับขึ้นจาก P_0 เป็น P_1 ณ จุดดุลยภาพ E_1 เพราะความหายากของสินค้า ข. นั้น ผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผลทำให้มูลค่าสินค้า ข. ที่จุดดุลยภาพใหม่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (เท่ากับ P_1Q_1) หรือมูลค่าสินค้าจะเพิ่มสูงขึ้นตามความต้องการในสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นข้อมูลที่น่าสนใจแสดงให้เห็นว่าสินค้าและบริการจะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นได้โดยการควบคุมปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าและปริมาณผลผลิตของสินค้า

ภาพที่ 1 แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า ก. เมื่อปริมาณความต้องการสินค้า ก. คงที่

ภาพที่ 2 แสดงการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า ข. เมื่อปริมาณผลผลิตสินค้า ข. คงที่

ชนิดนั้นๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นการยากที่จะควบคุมปริมาณความต้องการสินค้าของแต่ละบุคคล เนื่องจากเป็นความพอใจในการบริโภคส่วนบุคคลและไม่สามารถบังคับกันได้ สำหรับปริมาณผลผลิตของสินค้าในแต่ละประเภทนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะทำการควบคุมการผลิต โดยการกำหนดขอบเขตพื้นที่ของการผลิตให้แน่ชัด กำหนดเงื่อนไขการผลิต กำหนดให้มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ และให้ความคุ้มครองทางด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการสินค้าประเภทนั้นๆ

สินค้าและบริการที่ผลิตจากแหล่งกำเนิดที่ได้รับความคุ้มครองทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการผลิตนั้น ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของสินค้าและบริการดังกล่าวมีสิทธิในการควบคุมปริมาณผลผลิตของตนเองในการที่จะเพิ่มหรือลดขนาดผลผลิตภายใต้ขนาดกำลังการผลิตและขนาดพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ สิทธิความเป็นเจ้าของดังกล่าวถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหนึ่ง ซึ่งหากมีการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายในท้องที่หรือประเทศที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองแล้วจะมีประโยชน์ในแง่ของการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการที่ผลิตออกจากแหล่งดังกล่าวนั้น

ความเป็นมาของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”

จากการที่ประเทศไทยได้ตกลงเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO¹) ทำให้ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ซึ่ง ณ วันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 นั้นไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property : TRIPS) ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GIs) ในฐานะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาคำว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็ได้มีการนำมาใช้ในสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการค้า โดยหน่วยงานภาครัฐ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์) ได้ให้ความสำคัญในหลักการของการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และได้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อกำหนดงานของรัฐบาลในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่อไปในอนาคต

¹ องค์การการค้าโลกเป็นองค์การระหว่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศ กำกับการค้าและการเงินของประเทศสมาชิกให้เป็นไปตามความตกลงทางการค้า ยุติกรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน และเป็นเวทีเจรจาการค้าของประเทศสมาชิกต่างๆ ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกก่อนที่จะมีการก่อตั้งองค์การนี้ขึ้นมา คือเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2537 โดยเป็นสมาชิกลำดับที่ 59 และมีสถานะเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้ง

ความหมายของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property : TRIPS) ซึ่งลักษณะของสิทธิดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันระหว่างปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ มนุษย์และธรรมชาติ กล่าวคือ ชุมชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งได้อาศัยลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้าในท้องถิ่นของตนขึ้นมา ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้มีลักษณะพิเศษเฉพาะของสินค้านั้นๆ คือ มีความแตกต่างในตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ในด้านลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่ผลิตสินค้านั้นขึ้นมา ซึ่งไม่เหมือนกันกับสินค้าประเภทเดียวกันจากที่อื่นๆ

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยตรง (Direct Geographical Indication) กล่าวคือ เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นๆ เช่น เกาะเกร็ด ราชบุรี ลำปาง และจันทบุรี เป็นต้น

2. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยอ้อม (Indirect Geographical Indication) กล่าวคือ เป็นสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เพื่อบ่งบอกแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดหรือแหล่งผลิตของสินค้า เช่น สัญลักษณ์ประจำกลุ่มแม่บ้าน อำเภอ และจังหวัด เป็นต้น

หลักการที่สำคัญของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น เป็นการสื่อเพื่อบอกให้ทราบว่าสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ผลิตขึ้นในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยในการระบุชื่อท้องถิ่นหรือประเทศดังกล่าวจะต้องทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์นั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์จำพวกเดียวกันที่ผลิตขึ้นจากแหล่งอื่น การระบุเช่นนี้มีผลทำให้สินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์นั้นมีราคาเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปริมาณสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์มีจำนวนจำกัดตามขอบเขตพื้นที่ที่ได้ระบุถึงแหล่งที่มาของสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ ไว้ ประกอบกับความต้องการในตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์จะสูงขึ้นตามความพอใจและรสนิยมของผู้บริโภค และเมื่อผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นว่าจะได้รับสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามที่ต้องการจากแหล่งผลิตที่ได้มีการอ้างชื่อไว้ ตัวอย่างชื่อของสินค้าที่อาจจะเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ เช่น มีดอรัญญิก ส้มโอนครชัยศรี มะขามหวานเพชรบูรณ์ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด และเซรามิกลำปาง เป็นต้น

สินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มักจะเป็นสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะที่เกิดจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ รวมทั้งจะ

ต้องมีทักษะความชำนาญและภูมิปัญญาหรือฐานความรู้ (Knowledge Base) ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ประกอบด้วย ดังนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น กล่าวคือ ผู้เป็นเจ้าของไม่ใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่เป็นกลุ่มชุมชนที่ เป็นผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่ในสถานที่หรือแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้นที่มีสิทธิผลิตสินค้าดังกล่าวโดยใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นได้ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรายอื่นที่อยู่นอกจากแหล่งภูมิศาสตร์จะไม่สามารถผลิตสินค้าโดยอ้างใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าวมาแข่งขันได้

สิทธิของผู้ที่ได้รับความคุ้มครองในเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต่างกับสิทธิของผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นๆ เนื่องจากผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่สามารถนำสิทธิที่ได้รับไปอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้ต่อได้ จะจำกัดสิทธิการใช้เฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์เท่านั้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหลักการคุ้มครองนี้มีประโยชน์ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้า กล่าวคือ ผู้ผลิตมีจำนวนไม่มากหากมีการรวมกลุ่มกันสามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้ ส่วนผู้บริโภคเมื่อมีความต้องการสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ประเภทใดก็จะไม่ถูกหลอกลวง

ความสำคัญของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”

โลกของการแข่งขันในวันข้างหน้า นายไมเคิล พอร์เตอร์ ได้กล่าวไว้ว่า ขึ้นใหม่ของโลกาภิวัตน์ทำให้ฐานบ้านเกิด¹ (Home Base) มีความสำคัญเพิ่มขึ้นทุกวัน เนื่องจากฐานบ้านเกิดเป็นแหล่งรวมของทักษะ ความเชี่ยวชาญ สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น รวมถึงวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นปัจจัยในการผลิตสินค้า จากความสำคัญของฐานบ้านเกิดดังกล่าว ทำให้คำว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีความหมายครอบคลุมคำว่าฐานบ้านเกิดถูกนำมาใช้ประโยชน์ในทางการค้ามากขึ้น โดยมีความคุ้มครองทางด้านกฎหมายปกป้อง และทำให้การใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการค้าของสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นในแต่ละแหล่งถูกจำกัดจำนวนตามขอบเขตที่ได้มีการขึ้นทะเบียนไว้ ดังนั้น การแข่งขันทางการค้าในวันข้างหน้า นอกจากจะแข่งขันในด้านต้นทุนการผลิตแล้ว การสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าโดยอาศัยฐานบ้านเกิดหรือการขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ

¹ ฐานบ้านเกิด หมายถึง ผลรวมของทักษะ ความเชี่ยวชาญ ทรัพยากร และสถาบันภายในประเทศ ซึ่งทำให้บ้านเกิดกลายเป็นศูนย์กลางนวัตกรรมในธุรกิจเฉพาะ มีตัวอย่างมากมายของกลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Cluster) ที่กลายเป็นศูนย์กลางทางนวัตกรรมในอุตสาหกรรมนั้นๆ เช่น ซิลิคอน วัลเลย์ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ฮาร์ดแวร์ในอุตสาหกรรมบันเทิง และลอสมองเจลลีสในอุตสาหกรรมนมดีมีเดีย เป็นต้น

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”

คำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” จะนำไปใช้เมื่อได้มีการกล่าวถึงการให้ความคุ้มครองในเรื่องชื่อหรือเครื่องหมายต่างๆ ที่เป็นชื่อเมือง หรือท้องถิ่น ที่ใช้บนฉลากของสินค้าต่างๆ แต่อย่างไรก็ดี นอกจากคำว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ยังมีคำที่ใกล้เคียงกันที่มีการนำมาใช้อ้างอิงในกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ อีก เช่น

1. สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา (Indication of source)

หมายถึง สิ่งที่ใช้อ้างอิงถึงประเทศหรือสถานที่ในประเทศ ในฐานะที่เป็นประเทศหรือสถานที่ที่เป็นแหล่งที่มาของสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์นั้น คำว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขว่าผลิตภัณฑ์ที่มีคำนี้ปรากฏอยู่จะต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะที่มาจากแหล่งที่มานั้น เพียงแต่เป็นการบอกให้ทราบว่า สินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์นั้นถูกผลิตในประเทศใด ตัวอย่าง สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา เช่น Made in Thailand, Made in Japan, Product of China และ Product of U.S.A. เป็นต้น ซึ่งได้มีการนำไปใช้ในสนธิสัญญากรุงปารีส (The Paris Convention) และในความตกลงกรุงมาดริด ในปี พ.ศ. 2434 (The Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods of 1891)

2. ชื่อเรียกแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin)

หมายถึง ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ภูมิภาค หรือท้องถิ่นที่ใช้ระบุว่าเป็นสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ได้มีแหล่งกำเนิดจากที่นั้นๆ และผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณภาพและลักษณะเฉพาะเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของแหล่งที่มานั้น ตัวอย่างชื่อเรียกแหล่งกำเนิดที่ได้รับการยอมรับและได้มีการนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์ เช่น ผลิตภัณฑ์ไวน์ Bordeaux, ถั่ว Noix de Grenoble และ ส้ม Jaffa เป็นต้น คำว่า ชื่อเรียกแหล่งกำเนิด ได้มีการนำไปใช้ในความตกลงกรุงลิสบอน ในปี พ.ศ. 2501 (The Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration of 1958)

ความแตกต่างระหว่างสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและชื่อเรียกแหล่งกำเนิดคือ ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเรียกแหล่งกำเนิดปรากฏอยู่จะต้องมีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้นๆ คือ จะต้องมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม แหล่งกำเนิดนั้นๆ แต่สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาไม่ได้กำหนดให้มีคุณภาพหรือลักษณะดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาที่มีความหมายกว้างกว่าชื่อเรียกแหล่งกำเนิด หรือชื่อเรียกแหล่งกำเนิดเป็นส่วนย่อยของสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาตนเอง

ส่วนคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” นั้น จะเป็นคำที่มีความหมายกลางๆ อยู่ระหว่างชื่อเรียกแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา กล่าวคือ มีความหมายครอบคลุมชื่อเรียกแหล่งกำเนิดแต่ไม่มากเท่ากับ ความหมายของสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความหมายของชื่อเรียกแหล่งกำเนิดเป็นส่วนย่อยของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นส่วนย่อยของสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา

จากการที่ประเทศไทยได้เป็นสมาชิกของ TRIPS ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าใน ค.ศ. 1994 ข้อตกลงดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการมีไว้ขอจดทะเบียน และการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในเรื่อง “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ไว้ โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อตกลงการเจรจาการค้าในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

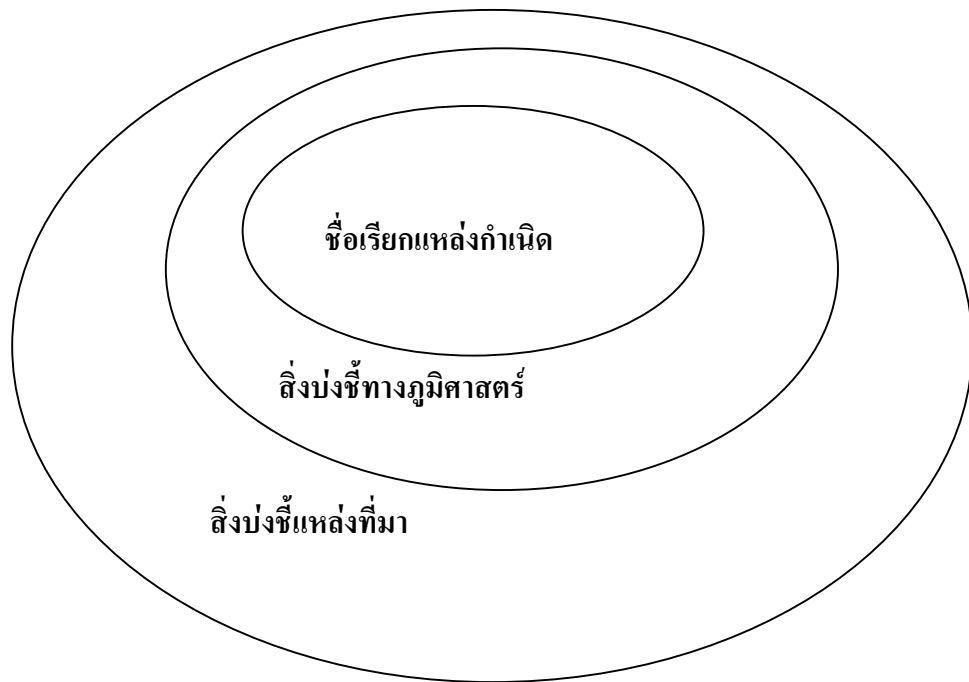
1. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือการใช้ชื่อของสถานที่ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศสมาชิกประกอบกับชื่อของสินค้า เพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงแหล่งที่มาของสินค้าว่า คุณภาพชื่อเสียง หรือลักษณะอื่นของสินค้า มีส่วนสำคัญมาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นๆ

2. ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อป้องกันมิให้มีการนำสินค้าจากแหล่งภูมิศาสตร์อื่นนอกเหนือจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงไปใช้ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้า หรือก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

3. หากมีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าในประเทศสมาชิกในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันแท้จริงของแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของสินค้า ซึ่งมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้มีแหล่งกำเนิดในดินแดนตามที่ระบุไว้นั้น

4. ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดให้มีการคุ้มครองเพิ่มเติมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา กล่าวคือถ้าไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนนั้น ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดแท้จริงตามที่แสดงไว้ ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับไวน์หรือสุราดังกล่าว สำหรับในกรณีที่เป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าแต่สินค้านั้นมิได้เป็นของแท้ แม้จะได้มีการกระทำที่พยายามไม่ให้สาธารณชนสับสนหลงผิด ด้วยการแสดงข้อความบางอย่างประกอบให้เห็นชัดโดยการใส่คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือ “การเลียนแบบ” เช่น การระบุว่า “ผลิตแบบแชมเปญ” หรือ “ผลิตเลียนแบบแชมเปญ” ซึ่งต้องการบอกให้สาธารณชนทราบว่ามิใช่แชมเปญแท้ แต่ผลิตแบบเดียวกับแชมเปญ ก็ล้วนแต่เป็นการกระทำที่ต้องห้ามทั้งสิ้น

อาจกล่าวได้ว่า การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าตามพันธกรณีของความตกลง TRIPS ประเทศสมาชิกจะต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยมีเงื่อนไขในการคุ้มครอง คือ ชื่อ หรือสิ่งบ่งชี้ดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจแบ่งระดับการคุ้มครองได้เป็น 2 ระดับ คือ

ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของความหมายของคำว่า ชื่อเรียกแหล่งกำเนิด สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา

1. **ระดับพิเศษ** ใช้กับสินค้าประเภทไวน์และสุรา เป็นการห้ามการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นทุกกรณีแม้จะไม่ได้ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดก็ตาม เพื่อคุ้มครองไม่ให้สินค้าประเภทเดียวกันชนิดอื่นๆ นำชื่อแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองมาใช้ เช่น การใช้คำว่า “ชนิด” หรือ “แบบ” หรือคำทำนองเดียวกัน

2. **ระดับปกติ** ใช้กับสินค้าทั่วไปโดยมุ่งป้องกันมิให้มีการนำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้ในลักษณะที่จะทำให้คนสับสนหลงผิด

สำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ นั้น หากมีการขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การคุ้มครองผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่จะอยู่ในระดับปกติ

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ที่ควรขึ้นทะเบียนตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากทิศทางใหม่ของอุตสาหกรรมไทยภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศนั้น อุตสาหกรรมพื้นฐานที่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นปัจจัยหลักในการผลิตสินค้า โดยมีสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นปัจจัยเกื้อหนุน รวมทั้งมีทักษะความชำนาญและภูมิปัญญาของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ประกอบในการผลิตสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ด้วย สมควรอย่างยิ่งที่จะขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้สภาพการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งผลจากการได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวจะสามารถคุ้มครองทางด้านกฎหมายให้แก่สินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมพื้นฐานจากแหล่งผลิตต่างๆ ที่รวมกลุ่มกันมาขึ้นทะเบียนได้ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ของไทยในปัจจุบันที่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในแหล่งที่มีการผลิตได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงควรได้แก่ 2 ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์เซรามิก และผลิตภัณฑ์อัญมณี

เนื่องจากสองผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่นี้ใช้แหล่งวัตถุดิบหลักที่มีอยู่ภายในประเทศ และแต่ละพื้นที่ที่ทำการผลิตจะมีเทคนิค ปัจจัยการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไปตามแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ของประเทศไทย ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากแต่ละแหล่งการผลิตมีคุณลักษณะเฉพาะอย่าง มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้น เพื่อให้ผู้ใช้ประกอบการรายอื่นที่อยู่นอกแหล่งการผลิตนั้นๆ หาประโยชน์จากการอ้างใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์นั้นทางการค้า และเพื่อเป็นการควบคุมและจำกัดจำนวนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ที่ทำการผลิตออกจำหน่าย จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในด้านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับลักษณะของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ในแต่ละประเภทนั้นมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. ผลิตภัณฑ์เซรามิก

อุตสาหกรรมการผลิตเซรามิกของไทยในปัจจุบันมีอยู่ 2 แบบ คือ การผลิตเซรามิกแบบดั้งเดิม (Traditional Ceramics) และการผลิตเซรามิกแบบสมัยใหม่ (New Ceramics) อุตสาหกรรมเซรามิกสมัยใหม่มีความแตกต่างจากเซรามิกแบบดั้งเดิม คือ วัตถุดิบที่นำมาใช้ในเซรามิกสมัยใหม่จะเป็นสารประกอบออกไซด์ของโลหะที่มีความบริสุทธิ์สูง การประกอบการในอุตสาหกรรมเซรามิกสมัยใหม่จะอยู่ในรูปของบริษัทขนาดใหญ่ โดยสถานที่ในการผลิตสินค้าไม่จำเป็นต้องตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์เซรามิกสมัยใหม่ที่ผลิตได้จะมีมาตรฐานในการผลิตที่กำหนดแน่นอน ผลิตภัณฑ์เซรามิกสมัยใหม่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอุปกรณ์การแพทย์ และอื่นๆ ในขณะที่เซรามิกแบบดั้งเดิมจะใช้แร่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติเป็นองค์ประกอบหลักของวัตถุดิบในการผลิต การประกอบการจะอยู่ในรูปของครัวเรือน ชุมชน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทขนาดเล็ก มีสถานที่ตั้งอยู่ในแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต และผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิมที่ผลิตได้จะมีกลุ่มลูกค้าเป็นประชาชนทั่วไป จากเหตุผลดังกล่าว เซรามิกแบบดั้งเดิมและเซรามิกสมัยใหม่จึงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังนั้น ผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิมจึงสมควรนำไปขึ้นทะเบียนให้ได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากเซรามิกแบบดั้งเดิมมีแหล่งวัตถุดิบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปัจจัยทางภูมิศาสตร์แวดล้อมในการผลิตที่แน่ชัด ในปัจจุบันนี้เซรามิกแบบดั้งเดิมมีแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทยแบ่งตามกลุ่มพื้นที่ออกได้เป็น 5 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มเซรามิกลำปาง กลุ่มเซรามิกเชียงใหม่ กลุ่มเซรามิกอ้อมน้อย กลุ่มเซรามิกราชบุรี และกลุ่มเซรามิกสระบุรี นอกจากนี้ยังมีแหล่งการผลิตเซรามิกแบบดั้งเดิมในจังหวัดนครราชสีมาอีก 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเซรามิกบ้านเชียง กลุ่มเซรามิกคีรีมาศ กลุ่มเซรามิกด่านเกวียน และกลุ่มเซรามิกเกาะเกร็ด

1.1 กลุ่มเซรามิกลำปาง

กลุ่มเซรามิกลำปางถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตเซรามิกที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากมีแหล่งดินขาวที่เป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิก มีศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา เป็นศูนย์กลางการคมนาคมสามารถติดต่อได้สะดวก ผลิตภัณฑ์เซรามิกของลำปางที่มีชื่อเสียงในยุคเริ่มต้นนั้นคือ ชามตราไก่ ก่อนที่จะเสื่อมความนิยมไปเป็นเวลานาน และเพิ่งจะมาได้รับความนิยมอีกครั้งในฐานะของเครื่องใช้บนโต๊ะอาหารที่มีความคลาสสิก แต่ก็ได้เป็นผลิตภัณฑ์หลักดังเช่นอดีตอีกต่อไป เพราะปัจจุบันผลิตภัณฑ์เซรามิกที่สำคัญของลำปางจะเป็นประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร เช่น ถ้วย จาน ชาม รวมทั้งของชำร่วยและเครื่องประดับ ในปัจจุบันนี้ลำปางมีโรงงานเซรามิกทั้งหมดประมาณ 200 โรงงาน โดยโรงงานประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้เป็นโรงงานผลิตเพื่อการส่งออก นอกจากนี้ก็เป็นการผลิตแบบครัวเรือนซึ่งมีโรงงานกระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 100 โรงงาน และมีมูลค่าการผลิตมากกว่า 2,000 ล้านบาทต่อปี

1.2 กลุ่มเซรามิกเชียงใหม่

เซรามิกของจังหวัดเชียงใหม่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร แจกัน ของชำร่วยและของประดับบ้านที่เน้นแนวทางการศิลปะมากกว่าที่จะผลิตแบบเป็นจำนวนมาก (Mass Production) ผู้ผลิตเน้นการสร้างสรรค์ผลงานโดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นจุดเด่น การผลิตของผู้ผลิตแต่ละรายจึงมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

1.3 กลุ่มเซรามิกราชบุรี

กลุ่มเซรามิกราชบุรีเป็นแหล่งผลิตเซรามิกประเภท Stoneware เนื่องจากมีแหล่งดินที่มีความเหมาะสมในการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอ่งมังกร แหล่งวัดตุ๊กดินมีการค้นพบโดยชาวจีนซึ่งในช่วงवादลวดลายบนถ้วยชามที่เดินทางเข้ามาเมืองไทย นอกจากนี้จะมีโอ่งมังกรเป็นผลิตภัณฑ์หลักแล้วยังมีการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาราชบุรีด้วย ได้แก่ ไห กะป๋อกลือก (โอ่งมังกรขนาดเล็ก) กระถางต้นไม้ กระถางดอกไม้ และอ่างบัว เป็นต้น

1.4 กลุ่มเซรามิกอ้อมน้อย

กลุ่มเซรามิกอ้อมน้อยเป็นแหล่งผลิตเซรามิกจำพวกเบญจรงค์ประมาณร้อยละ 80 และอีกร้อยละ 20 เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของประดับและตกแต่งอาคารบ้านพัก งานฝีมือ เครื่องลายคราม เคลือบสีเคลือบมุกเคลือบทอง เป็นต้น ผู้ผลิตประมาณร้อยละ 90 เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ผลิตในรูปแบบตั้งเตงานศิลป์หัตถกรรมแบบโบราณไปจนถึงแบบที่ทันสมัยตามความนิยม ตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น โดยผลิตเซรามิกที่มีการใช้ทักษะฝีมือสูงกว่ากลุ่มลำปาง และกลุ่มเชียงใหม่

1.5 กลุ่มเซรามิกสระบุรี

กลุ่มเซรามิกสระบุรีเป็นแหล่งผลิตเซรามิกประเภทกระเบื้องปูพื้น กระเบื้องบุผนัง และผลิตภัณฑ์ประเภทสุขภัณฑ์ เนื่องจากมีแหล่งแร่ที่สำคัญในการผลิต มีลักษณะการผลิตที่เป็นขนาดใหญ่ (Mass Production) ใช้เงินทุนและเทคโนโลยีในการผลิตสูง ในวารสารเซรามิก (ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : 2538) ได้มีการกล่าวถึงอุตสาหกรรมเซรามิกสระบุรีว่ามีแนวโน้มจะกลายเป็นแหล่งผลิตอุตสาหกรรมเซรามิกที่ใหญ่ในแถบอาเซียนเพราะที่ดินไม่แพง มีแหล่งน้ำ และมีท่าอากาศยานขนาดใหญ่ที่มาจากอ่าวไทยก๊าซราคาถูกลงและเป็นเชื้อเพลิงที่ค่อนข้างสะอาด มีมลพิษต่ำ

1.6 กลุ่มเซรามิกบ้านเชียง

กลุ่มเซรามิกบ้านเชียงเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาของวัฒนธรรมบ้านเชียง ซึ่งอยู่ในเขตตำบลบ้านเชียง อำเภอนองหาร จังหวัดอุดรธานี เป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบไม่เคลือบ ลักษณะของชิ้นงานจะผ่านการขึ้นรูปด้วยมือโดยไม่ใช้แป้นหมุน และใช้ไม้ตีผิวนอกให้เรียบหรือให้ได้รูปร่างตาม

ต้องการ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “หินคู้” รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงมักมีเชิงหรือฐาน ทำคนละชิ้นแล้วนำมาต่อกันภายหลัง การตกแต่งลวดลายใช้วิธีการขูด การทาบ การกดประทับ หรือเขียนลายด้วยสีแดง เช่น หม้อ ไห แจกัน ทัพพี เบ้าหลอม รูปปั้นตัวสัตว์ ศิวลึงค์ แว่นด้าย และลูกปัด เป็นต้น ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงนับเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงวัฒนธรรมและแหล่งโบราณคดีของไทยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นจุดเด่นและสามารถนำมาสร้างเป็นจุดขายได้

1.7 กลุ่มเซรามิกศิรีมาศ

กลุ่มเซรามิกศิรีมาศเป็นแหล่งเครื่องปั้นดินเผาของบ้านทุ่งหลวง อำเภอศิรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะที่เด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เรียนรู้สืบทอดจากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมา คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นหม้อน้ำทรงสูง มีฝาปิด ลักษณะรูปร่างของฝาจะออกแบบให้มียอดสูงคล้ายเจดีย์ ส่วนใหญ่จะทำเป็นอาชีพเสริมหลังว่างงานจากเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจัดอยู่ในประเภทเครื่องปั้นดินเผาแบบไม่เคลือบ เป็นของประดับ/เครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น กระจ่าง หม้อดิน โอ่ง คนโท กาน้ำ และของประดับตกแต่งต่างๆ ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของอำเภอศิรีมาศ คือ หม้อหัวไก่ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ของบ้านทุ่งหลวง อำเภอศิรีมาศ จะมีการฉลุลวดลายอย่างง่ายบนผิวของผลิตภัณฑ์เพื่อทำให้มีรูปลักษณ์ที่แปลกใหม่ด้วย แต่จะไม่มีการลงสีตกแต่งที่ผิวของผลิตภัณฑ์เพราะต้องการโชว์สีผิวของเนื้อดินของผลิตภัณฑ์ ในปัจจุบันนี้บ้านทุ่งหลวง อำเภอศิรีมาศ มีผู้ผลิตซึ่งเป็นคนบ้านที่ทำการผลิตในระดับครัวเรือนอยู่ประมาณ 200 กว่าครัวเรือน

1.8 กลุ่มเซรามิกด่านเกวียน

กลุ่มเซรามิกด่านเกวียนเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบไม่เคลือบที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ คือ เนื้อดินที่เผาแล้วจะเป็นสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม เครื่องปั้นดินเผาประเภทนี้แต่เดิมชาวบ้านผลิตสำหรับใช้ในครัวเรือน มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม ต่อมาได้มีการส่งเสริมพัฒนารูปแบบขึ้นใหม่จากความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบจากเมืองหลวง นำไปเผยแพร่ให้ชาวบ้านในเขตบ้านด่านเกวียนได้ทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตลาดสังคมเมือง โดยมีรูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นงานศิลปะสมัยใหม่ทำด้วยมือและเลียนแบบผลิตภัณฑ์ของโบราณเพื่อใช้ประดับตกแต่ง ทำเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับและของที่ระลึก รวมทั้งวัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์จะทำจากวัตถุดิบซึ่งเป็นดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติในด่านเกวียน นำมาขึ้นรูปและเผาด้วยความร้อนสูง เนื่องจากเนื้อดินที่ใช้มีส่วนผสมของออกไซด์ของเหล็กในปริมาณสูง เมื่อนำไปเผาทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีสีดำเป็นมัน เนื้อผลิตภัณฑ์มีความแกร่ง ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ กระจ่างต้นไม้ โคมไฟรูปนกฮูก ฐานโคมไฟลวดลายสำหรับตั้งโต๊ะและวางพื้น ใหญ่รูปร่างแบบจีน กระจ่างเขวนกล้วยไม้ หรือไม้ระย้าแบบมีโซ่ห้อย นอกจากนี้ยังมีโอ่งน้ำ ครกดินเผา แจกัน ที่เขียนรูปหรือแบบต่างๆ และเครื่อง

ระดับที่หลากหลายหลายลวดลาย รวมไปถึงการทำกระเบื้องดินเผาแผ่นเล็กๆ ใช้สำหรับตกแต่งประดับพื้นและบุผนังโดยมีทั้งที่ออกแบบเป็นผิวเรียบและที่สามารถนำมาประกอบกันเป็นลวดลายเป็นเรื่องราวต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการลงสี ขัดผิว และทาทับด้วยแลคเกอร์ ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเหมือนเป็นของเก่า เป็นการเพิ่มคุณค่าและราคาให้กับผลิตภัณฑ์อีกทางหนึ่งด้วย

1.9 กลุ่มเซรามิกเกาะเกร็ด

กลุ่มเซรามิกเกาะเกร็ดเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดนนทบุรี เป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบไม่เคลือบที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ คือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีสีแดงอิฐ เนื้อไม่มีความแกร่งมาก ไม่มีการลงสีตกแต่งเพิ่มเติม และมีการลวดลายที่มีความละเอียดอ่อนช้อยสวยงาม ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ได้แก่ เครื่องประดับสวน เช่น กระจาดต้นไม้ คนโทใส่น้ำ ฐานโคมไฟลวดลายสำหรับตั้งโต๊ะและวางพื้น ไห และกระจาดแขวนกล้วยไม้หรือไม้ระย้าแบบมีโซ่ห้อย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโถงน้ำขนาดเล็ก ครกดินเผา แจกัน และเครื่องประดับที่หลากหลายลวดลาย

2. ผลิตภัณฑ์อัญมณี

อัญมณีของไทยที่เป็นที่นิยม มีชื่อเสียง และรู้จักดีในวงการอัญมณีของโลก คือ ทับทิมสยาม (Siam Ruby) ซึ่งเป็นผลผลิตของแหล่งวัตถุดิบที่มีอยู่ภายในประเทศ และได้ผ่านการเจียรไนด้วยฝีมือและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนั้น ทำให้ทับทิมสยามเป็นหนึ่งในอัญมณีที่มีคุณภาพสูงและเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างกว้างขวาง นอกจากตัวอย่างอัญมณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมผลิตอัญมณีที่สำคัญของไทยอีก เช่น ไพลิน ควอร์ตซ์ โกเมน และนิล เป็นต้น ซึ่งผลิตตามแหล่งที่มีวัตถุดิบภายในประเทศ และได้มีการขออนุญาตการทำเหมืองแร่รัตนชาติอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์อัญมณีไทย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานสาขาหนึ่งที่ผู้ผลิตใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ภายในประเทศเป็นหลักหรือนำเข้ามาบ้างในช่วงขาดแคลนแต่มีคุณภาพไม่แตกต่างกันมากนัก ได้ใช้ฝีมือของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเจียรไน (โดยการคัดเลือก ขึ้นรูป ตกแต่ง เจียรไนตัดเหลี่ยม และขัดเงา) ให้ได้มาซึ่งอัญมณีที่มีคุณภาพ กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีที่สำคัญๆ ของไทยจะกระจายอยู่ตามแหล่งที่มาของวัตถุดิบประเภทต่างๆ ได้แก่ ทับทิมที่จังหวัดจันทบุรี พลอยไพลินที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดแพร่ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการผลิตที่กระจายตัวอยู่ตามแหล่งวัตถุดิบนั้นๆ สามารถรวมตัวกันมาขอขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อจำกัดจำนวนผลิตภัณฑ์โดยมีกฎหมายให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจากแต่ละแหล่งและส่งเสริมตัวผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับอัญมณีที่มาจากแต่ละแหล่งนั้นๆ ต่อไป

ลำดับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน (ภาพที่ 4) ดังต่อไปนี้

1. ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ขั้นต้น
2. การจัดชั้นคุณภาพผลิตภัณฑ์
3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์
4. การขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1. ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ขั้นต้น

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ขั้นต้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการนำปัจจัยการผลิตมาผ่านกระบวนการผลิต (Process) โดยอาจใช้แรงงานมนุษย์หรือเครื่องจักรที่มีเทคโนโลยีเป็นผู้ผลิตให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ขั้นต้น ราคาของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวจึงเป็นราคาเดียวกันทุกหน่วยของผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นๆ

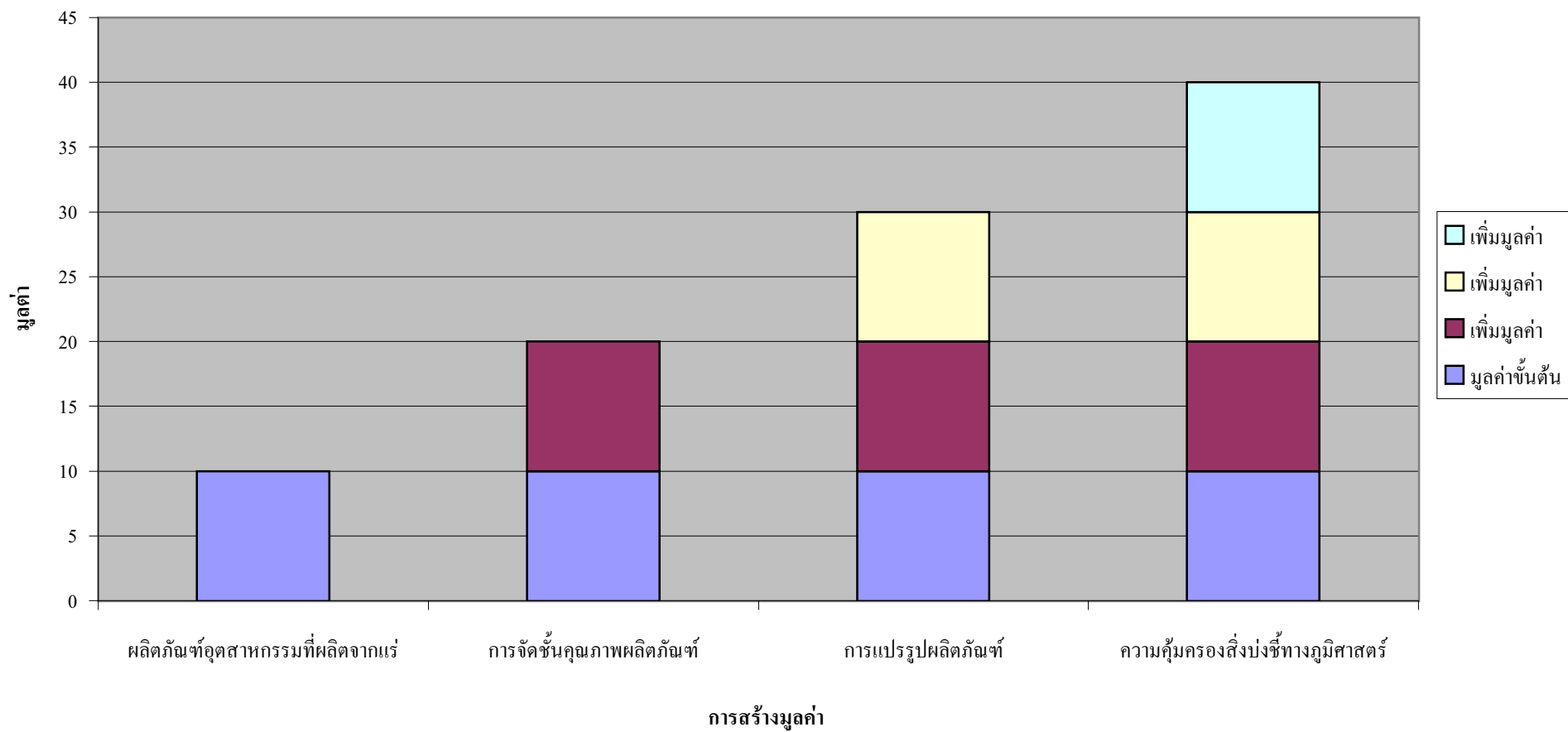
2. การจัดชั้นคุณภาพผลิตภัณฑ์

เมื่อได้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ขั้นต้นแล้ว ถ้านำมาจัดลำดับชั้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน โดยแบ่งเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพชั้น 1 ชั้น 2 และชั้น 3 หรือผลิตภัณฑ์เกรด A เกรด B และเกรด C ราคาของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันก็จะแตกต่างกันไปตามคุณภาพชั้นของผลิตภัณฑ์ โดยผลิตภัณฑ์คุณภาพดีที่สุดก็จะมีราคาสูงที่สุด ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพลดหย่อนลงมากก็จะมีราคาลดน้อยลงตามลำดับ ตัวอย่างเช่น กระเบื้องปูพื้นประเภทเดียวกัน มีคุณภาพ 3 เกรด โดยกำหนดให้กระเบื้องปูพื้นเกรด A มีคุณภาพดีที่สุด กระเบื้องปูพื้นเกรด B มีคุณภาพปานกลาง และกระเบื้องเกรด C มีคุณภาพต่ำสุด ราคากระเบื้องปูพื้นที่เกิดขึ้นจึงมีราคาสูงต่ำตามการจัดชั้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ดังนั้น การจัดชั้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ได้

3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์

หลักการที่สำคัญในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ก็เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีราคาผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยเพิ่มสูงขึ้น โดยในทางปฏิบัติอาจมีการเพิ่ม/ลดปัจจัยการผลิตและ/หรือเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ในตัวผลิตภัณฑ์ให้ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปพร้อมขายมีรูปลักษณะแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งความแตกต่างที่สร้างขึ้น (การแปรรูปผลิตภัณฑ์) ก็เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในตัวผลิตภัณฑ์นั้นมากขึ้น จากกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่

เพื่อสร้างความแตกต่างดังกล่าว ทำให้เกิดความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้นเพิ่มสูงขึ้นตามความพอใจของผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์เซรามิก อาจนำไปแปรรูปได้โดยการเพิ่มลวดลาย สี และเส้น เข้าไปในตัวผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งอาจเพิ่มอุปกรณ์ตกแต่ง เช่น ไฟ ฐานรองเซรามิก รวมทั้งพัฒนารูปลักษณะของบรรจุภัณฑ์ด้วย ซึ่งท้ายที่สุดผลิตภัณฑ์เซรามิกก็จะแตกต่างไปจากเดิม ส่วนอัญมณีอาจนำมาแปรรูปเพื่อสร้างความแตกต่างโดยการนำมาประกอบกับวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เป็นเครื่องประดับตกแต่ง เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับอัญมณีนั้นๆ จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ดังกล่าวข้างต้นจะมีผลทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น โดยราคาผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยเพิ่มสูงขึ้นแต่ปัจจัยที่ใช้ในผลผลิตต่อหน่วยเท่าเดิม หรือปัจจัยที่ใช้ในผลผลิตต่อหน่วยลดลงแต่ราคาผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยเท่าเดิม และ/หรือราคาผลิตภัณฑ์ต่อหน่วยเพิ่มสูงขึ้นและปัจจัยที่ใช้ในผลผลิตต่อหน่วยลดลง

4. การขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากกระบวนการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ขั้นต้น การจัดชั้นคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ตามลำดับนั้น เป็นการเพิ่มมูลค่าโดยการใช้เทคนิควิธีเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมามีความแตกต่างกัน และเพื่อตอบสนองความพอใจของผู้บริโภคให้มากที่สุด แต่การเพิ่มมูลค่าโดยการขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างเท่านั้น แต่ยังเป็นการควบคุมหรือจำกัดจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการค้าด้วย (มีขอบเขตการผลิตที่ชัดเจน) โดยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์นั้นๆ ผู้ผลิตอาจใช้ชื่อของแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้าหรือใช้ประกอบกับตราสินค้าเพื่อให้เป็นที่เข้าใจของผู้บริโภคว่า ผลิตภัณฑ์นั้นๆ มาจากแหล่งผลิตที่ผู้บริโภคต้องการ ซึ่งผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันแต่อยู่นอกแหล่งที่ใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่มีสิทธิในการใช้ชื่อของแหล่งดังกล่าวมาประกอบเป็นเครื่องหมายการค้าได้ ดังนั้น การขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นการใช้ประโยชน์จากชื่อของแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า โดยมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง ทำให้ราคาของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันแต่ใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประกอบเพื่อการค้าซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคมากกว่าย่อมมีราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันที่ไม่มีชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ที่อาจมีการขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ ก็คือ ผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิม และผลิตภัณฑ์อัญมณีที่ใช้ฝีมือในการเจียรไนที่เกิดจากแหล่งผลิตภายใต้ขอบเขตแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น ก็จะมีผลผลิตของผลิตภัณฑ์ตามขีดความสามารถของกำลังการผลิตรวมในแหล่งผลิตนั้นๆ ซึ่งหมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตขึ้นจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นก็จะมีการจำกัดตามขอบเขตที่พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (แสดงในภาคผนวก ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พ.ศ. ...) ให้ความคุ้มครองไว้ เช่น เซรามิกลำปาง เซรามิกสระบุรี เซรามิกเกาะเกร็ด เซรามิกด่านเกวียน และอัญมณี (ทับทิมเมืองจันทน์ พลอยเมืองกาญจน์ และนิลเมืองตราด) เป็นต้น ซึ่งผลผลิตที่ออกมาจากแต่ละแหล่งก็จะมีจำนวนจำกัดตามความสามารถในการผลิตโดยมีองค์ประกอบทางด้านวัตถุดิบ สิ่งแวดล้อม ภูมิศาสตร์ (ดิน ฟ้า อากาศ) และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่เป็นเงื่อนไขกำหนดในการผลิตให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์นั้นๆ ดังนั้น คุณลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ในแต่ละแหล่งผลิตก็จะแตกต่างกันออกไป ซึ่งขั้นตอนต่อไปของการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์หลังจากนั้นก็คือ การเพิ่มความต้องการในตัวผลิตภัณฑ์โดยใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแหล่งผลิตนั้นๆ มาใช้ประโยชน์ทางการค้า เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ที่ต้องการนั้นมาจากแหล่งผลิตจริงไม่ถูกหลอกลวง และเมื่อผู้บริโภคมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากเท่าใด ผลิตภัณฑ์จากแหล่งผลิตนั้นๆ ก็จะมีความต้องการสูงไปด้วย ซึ่งผลสุดท้ายจากการมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ประโยชน์ก็จะกลับมาสู่ผู้ประกอบการเองในรูปของมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มสูงขึ้น

สรุป

โดยทั่วไปแล้วการเพิ่มราคาสินค้าในทางทฤษฎีสามารถกระทำได้ 2 วิธีด้วยกันคือ หนึ่ง จำกัดความต้องการสินค้าแล้วลดปริมาณการผลิต และสองจำกัดปริมาณการผลิตและเพิ่มความต้องการสินค้า สำหรับในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะจำกัดความต้องการสินค้า แต่มีความเป็นไปได้ที่จะควบคุมจำนวนปริมาณการผลิตสินค้าให้อยู่ในปริมาณที่ต้องการได้

หลักการที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าโดยทั่วไปสามารถกระทำได้โดยการจัดลำดับชั้นคุณภาพสินค้า และการแปรรูปสินค้า ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภค แต่ไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้หากยังมีความต้องการสินค้านั้นอยู่เรื่อยๆ เนื่องจากผู้ประกอบการอื่นๆ ก็สามารถผลิตได้ถ้าสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และท้ายที่สุดราคาสินค้าก็จะมีคุณภาพไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีก ดังนั้น การที่จะเพิ่มราคาสินค้าให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องได้นั้น การควบคุมจำนวนสินค้าและการเพิ่มความต้องการสินค้าจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

การแข่งขันทางการค้าของโลกในวันข้างหน้า การให้ความสำคัญทางด้านฐานความรู้ในท้องถิ่นและปัจจัยแวดล้อมในการผลิตที่ทำให้ได้มาซึ่งสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์จะแข่งขันกันในด้านกรรมวิธีเฉพาะตัวของสินค้าซึ่งมีตัวบ่งชี้คือฐานบ้านเกิดหรือปัจจัยแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นๆ ดังนั้น การขึ้นทะเบียนสินค้าเพื่อรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าประเภทนั้นๆ ตามขอบเขตที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับขั้นตอนในการจดทะเบียน สิทธิในการผลิตสินค้า การละเมิดสิทธิต่างๆ และการคุ้มครองสินค้ามีแสดงไว้ในรายละเอียดของพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในภาคผนวกแนบท้ายเรื่องนี้

หลังจากสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ได้มีการขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ขอบเขตการผลิตสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ประเภทนั้นๆ ก็จะถูกจำกัดจำนวน ผู้ประกอบการในพื้นที่เท่านั้นจึงจะมีสิทธิทำการผลิตและใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์นั้นในทางการค้า ส่วนสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาจำหน่ายก็จะถูกจำกัดโดยขนาดกำลังการผลิตและเงื่อนไขปัจจัยแวดล้อมของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ เช่น วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อมของดิน ฟ้า อากาศ ความยาก-ง่ายของการสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

เมื่อสามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ในทางปฏิบัติได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปทางการค้าก็คือ การสร้างปริมาณความต้องการในตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มสูงขึ้น โดยการแนะนำตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น ประกอบกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพดีขึ้น เป็นที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับของผู้บริโภคมากขึ้น บุกเบิกตลาดใหม่โดยเฉพาะตลาดในต่างประเทศให้มากขึ้น

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ในการศึกษาครั้งนี้ที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิในการผลิตผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการและการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทางการค้าโดยมีขอบเขตที่แน่ชัดและสามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้จากเงื่อนไขปัจจัยการผลิตที่มีจำกัด จึงควรเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แหล่งวัตถุดิบภายในประเทศเป็นปัจจัยหลักในการผลิต มีสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นปัจจัยเกื้อหนุน รวมทั้งมีทักษะความชำนาญและภูมิปัญญาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ประกอบในการผลิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ของไทยในปัจจุบันที่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในแหล่งผลิตได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงได้แก่ 2 ผลิตภัณฑ์คือ ผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิม และผลิตภัณฑ์อัญมณีที่ใช้ฝีมือในการเจียรไน แต่หากในอนาคตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ใดมีเงื่อนไขปัจจัยแวดล้อมของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าวเฉพาะในการผลิตผลิตภัณฑ์และต้องการสิทธิในการผลิตและสามารถใช้ชื่อแหล่งผลิตสินค้าเพื่อการค้าโดยได้รับความคุ้มครองทางด้านพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็สามารถรวมกลุ่มกันมาขึ้นทะเบียนได้

ข้อเสนอแนะ

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิมและผลิตภัณฑ์อัญมณีที่ใช้ฝีมือในการเจียรไนให้ได้ในทางปฏิบัตินั้น สิ่งที่สำคัญคือ วัตถุประสงค์ในการผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ การจัดลำดับขั้นของคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งควรจะมีมาตรฐานควบคุมคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวัตถุดิบควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้กำหนดมาตรฐานของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตให้เป็นรูปธรรม และสำรวจข้อมูลผู้ประกอบการดังกล่าวว่ามีจำนวนเท่าไรในแต่ละ

ละกลุ่ม เพื่อที่จะได้เข้าไปส่งเสริม และแนะนำการใช้วัตถุดิบให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ให้ได้มาตรฐานตามที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ดังกล่าวเกิดความมั่นใจในการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น

แต่จากข้อเสนอแนะที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่เป็นการเพิ่มโดยวิธีทางเทคนิคเท่านั้น ซึ่งในอนาคตผู้ประกอบการใดที่ก้าวทันเทคโนโลยีก็สามารถทำได้เหมือนกันหมด ทำให้ปริมาณผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ตลาดไม่สามารถควบคุมได้ และถ้าปริมาณความต้องการผลิตภัณฑ์ไม่เพิ่มสูงกว่าปริมาณการผลิตมากๆ ท้ายที่สุดมูลค่าผลิตภัณฑ์ก็ไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้อีกต่อไป

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ซึ่งควบคุมดูแลวัตถุดิบสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการการผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ และกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ควรร่วมมือกันอำนวยความสะดวกหรือจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการดังกล่าวจดทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ควรจัดทำโครงการสร้างแบรนด์เนม (Brand Name) ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ของไทย โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิม และผลิตภัณฑ์อัญมณีที่ใช้ฝีมือในการเจียรระไน โดยใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแต่ละประเภทนั้นๆ เช่น เซรามิกลำปาง เซรามิกสระบุรี เซรามิกเกาะเกร็ด ทับทิมเมืองจันทน์ พลอยเมืองกาญจน์ และนิลเมืองตราด เป็นต้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ของไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายในแง่ของคุณภาพผลิตภัณฑ์และพร้อมที่จะก้าวไปแข่งขันในเวทีการค้าโลก

แนวคิดการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่โดยการขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ไม่ได้เป็นแนวคิดที่เพิ่มมูลค่าโดยเทคนิควิธี แต่เป็นแนวคิดที่เพิ่มมูลค่าโดยการใช้ฐานความรู้ในท้องถิ่น และเป็นแนวคิดในการควบคุมปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์โดยมีขอบเขตที่แน่ชัด และเป็นการค้นหายุทธศาสตร์ในการเพิ่มความต้องการผลิตภัณฑ์ เช่น การแนะนำผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น และการเปิดตลาดใหม่ในต่างประเทศ เป็นต้น แนวคิดนี้เป็นแนวคิดใหม่สามารถนำมาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองในสิทธิการผลิตสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจากแหล่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ และแนะนำให้ผู้ประกอบการใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเสียงไปใช้เป็นเครื่องหมายการค้า (Brand Name) หรือประกอบกับตราสินค้าของผู้ประกอบการแต่ละราย เพื่อเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการไทยในการแข่งขันที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในศตวรรษใหม่นี้

เอกสารอ้างอิง

ไมเคิล พอร์เตอร์, 2546, บทความ สร้างความได้เปรียบของวันพรุ่งนี้ หนังสือคิดใหม่เพื่ออนาคต Rethinking The Future, พิมพ์ครั้งที่ 8, กรกฎาคม 2546.

ยรรยง พวงราช, 2546, เอกสาร “การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์”, ในการสัมมนาเชิงวิชาการ หัวข้อ “เครื่องหมายการค้ากับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” จัดโดย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับ Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM).

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มิถุนายน 2545, รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขาแก้วและกระจก), เสนอ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มิถุนายน 2545, รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขาอัญมณีและเครื่องประดับ), เสนอ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2546, อุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2.

ภาคผนวก

ร่าง

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....
.....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

“แหล่งภูมิศาสตร์” หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

“ชื่อสามัญ” หมายความว่า ชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งหรือเป็นชื่อของสายพันธุ์พืชหรือสัตว์

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียน ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 2
การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา 5 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าใดต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น
- (2) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา 6 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้น และมีการใช้สืบเนื่องตลอดมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนในประเทศไทย

มาตรา 7 ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีดังนี้

- (1) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
- (2) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้าเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า
- (3) กลุ่มผู้บริโภคหรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา 8 ผู้ขอขึ้นทะเบียนตามมาตรา 7 ซึ่งมีได้มีสัญชาติไทยและมีความประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของต่างประเทศต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) มีสัญชาติของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย
- (2) มีภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจอย่างแท้จริงในประเทศไทยหรือประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

มาตรา 9 การขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 10 คำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพ ชื่อเสียงหรือคุณลักษณะอื่นของสินค้า แหล่งภูมิศาสตร์และรายละเอียดอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 11 เมื่อได้รับคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบว่าคำขอขึ้นทะเบียนดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 หรือไม่ และให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอความเห็นต่อนายทะเบียนภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่รับคำขอขึ้นทะเบียน

มาตรา 12 การตรวจสอบคำขอตามมาตรา 11 พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำชี้แจงหรือแสดงหลักฐานเพิ่มเติมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยก็ได้ ในกรณีที่จำเป็นต้องรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องวินิจฉัยให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ความเห็น

มาตรา 13 ในกรณีที่คำขอขึ้นทะเบียนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 หรือมาตรา 10 ให้นายทะเบียนมีคำสั่งยกคำขอขึ้นทะเบียนนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการตรวจสอบ และให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง

ผู้ขอขึ้นทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้น การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 14 เมื่อคณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ขอขึ้นทะเบียนแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา 15 ในกรณีที่คำขอขึ้นทะเบียนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 และนายทะเบียนเห็นควรให้ขึ้นทะเบียนโดยมีเงื่อนไข หรือไม่มีเงื่อนไข ให้นายทะเบียนมีคำสั่งประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16 ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศโฆษณาตามมาตรา 15 บุคคลผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำคัดค้านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนได้

การยื่นคำคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 เมื่อมีการคัดค้านตามมาตรา 16 ให้ส่งสำเนาคำคัดค้านให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการคัดค้าน

ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนยื่นคำโต้แย้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับสำเนาคำคัดค้านและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนาคำโต้แย้งดังกล่าวให้ผู้คัดค้าน ในกรณีที่ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่ยื่นคำโต้แย้งให้ถือว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนละทิ้งคำขอ

ในการพิจารณาและวินิจฉัยคำคัดค้านและคำโต้แย้งให้นำมาตรา 12 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 18 เมื่อนายทะเบียนวินิจฉัยคำคัดค้านและคำโต้แย้งแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

ผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้คัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา 19 เมื่อไม่มีการคัดค้านตามมาตรา 16 หรือมีคำคัดค้านแต่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการหรือศาล แล้วแต่กรณี มีคำวินิจฉัยอันเป็นที่สุดตามมาตรา 18 หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกคำคัดค้าน ให้นายทะเบียนขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันถัดจากวันสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 วรรคหนึ่ง หรือวันที่นายทะเบียนได้รับคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาดังกล่าว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 20 เมื่อนายทะเบียนขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 15 หรือมาตรา 19 แล้ว ให้การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

หมวด 3

การแก้ไขและเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา 21 ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนเล็กน้อยในรายการที่รับขึ้นทะเบียน เมื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนมีคำขอหรือเมื่อข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนปรากฏแก่นายทะเบียน นายทะเบียนอาจมีคำสั่งให้แก้ไขข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนนั้นได้

มาตรา 22 เมื่อนายทะเบียนได้รับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 19 แล้ว หากปรากฏหลักฐานภายหลังว่าการขอขึ้นทะเบียนหรือการขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยอำพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริงในขณะที่รับขึ้นทะเบียน ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ การแก้ไขหรือเพิกถอนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียน และให้ประกาศโฆษณาการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนนั้นตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 23 ในกรณีที่ปรากฏว่าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการขึ้นทะเบียนตามมาตรา 19 และการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 5 หรือทำให้รายการเกี่ยวกับแหล่งภูมิศาสตร์หรือรายการอื่นเปลี่ยนแปลงไปจากที่ลงไว้ในทะเบียน ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้นายทะเบียนส่งเรื่องให้คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนได้ และให้นำความในมาตรา 22 วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 24 เว้นแต่กรณีการเพิกถอนทะเบียนโดยเหตุตามมาตรา 5 (2) เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนตามมาตรา 22 หรือมาตรา 23 ถ้าผู้มีส่วนได้เสียไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

หมวด 4

การใช้และการสั่งระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา 25 เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดแล้ว ผู้ผลิตสินค้านั้นซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นดังกล่าว หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้น มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนกับสินค้าที่ระบุ ตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา 26 ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา 25 ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในเวลาที่นายทะเบียนกำหนด หากยังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรภายในเวลาดังกล่าว นายทะเบียนอาจมีคำสั่งเป็นหนังสือระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของบุคคลนั้นเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ผู้ถูกระงับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามวรรคหนึ่งมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง การอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยแล้ว ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยนั้น ถ้าไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

มาตรา 27 การกระทำได้ดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น

การกระทำได้ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กระทำก่อนวันขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ

หมวด 5

การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง

มาตรา 28 รัฐมนตรีอาจประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างก็ได้โดยกำหนดในกฎกระทรวง

ภายใต้บังคับวรรคสี่ เมื่อประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามวรรคหนึ่ง การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นการกระทำโดยมิชอบแม้ว่าผู้ใช้จะได้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือได้ใช้คำหรือได้กระทำการใดที่แสดงให้ทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

การแสดงให้เห็นแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าตามวรรคสองให้รวมถึงการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือคำหรือสิ่งทำนองเดียวกันประกอบกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้น

การกระทำตามวรรคสองมิให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบหากผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นระยะเวลาสิบปีติดต่อกันก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 หรือโดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว

มาตรา 29 ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้น ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 6

คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรา 30 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อัยการสูงสุด ผู้แทนสภาพนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือโบราณคดี ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสิบสี่คน โดยในจำนวนนี้ให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาคเอกชนอย่างน้อยหกคน ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยเป็นกรรมการ

ให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา 31 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) พิจารณาสั่งให้แก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัตินี้
- (4) พิจารณาเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย
- (5) พิจารณาแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา 12
- (6) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 32 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา 33 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับความยินยอมจากคณะพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 34 ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วนั้น

มาตรา 35 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วแต่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

มาตรา 36 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 37 ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำมาตรา 36 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา 38 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 7 บทกำหนดโทษ

มาตรา 39

มาตรา 40 ผู้ใดกระทำการตามมาตรา 27 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา 41 ผู้ใดกระทำการตามมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา 41/1 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใดต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 42 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 43 ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทความ : การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ โดยการขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

นายมงคล วิมลรัตน์
กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ

การเพิ่มราคาสินค้าโดยทั่วไปนั้นในทางทฤษฎีสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ หนึ่ง จำกัดความต้องการสินค้าแล้วลดปริมาณการผลิต และสอง จำกัดปริมาณการผลิตแล้วเพิ่มความต้องการสินค้า ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะจำกัดความต้องการสินค้า แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่จะควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าให้อยู่ในปริมาณที่ต้องการ

หลักการที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยทั่วไปสามารถกระทำได้โดยการจัดลำดับชั้นคุณภาพสินค้า และการแปรรูปสินค้า ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น แต่ก็ไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้หากผู้บริโภคยังมีความต้องการสินค้านั้นอยู่เรื่อยๆ เนื่องจากผู้ประกอบการรายอื่นๆ ก็สามารถผลิตสินค้านั้นได้ถ้าสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และท้ายที่สุดราคาสินค้าก็จะมีคุณภาพไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีก ดังนั้น การที่จะเพิ่มราคาสินค้าให้เป็นอย่างต่อเนื่องได้นั้น การควบคุมจำนวนสินค้าและการเพิ่มความต้องการสินค้าจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

การแข่งขันทางการค้าของโลกในวันข้างหน้า การให้ความสำคัญทางด้านฐานความรู้ในท้องถิ่นและปัจจัยแวดล้อมในการผลิตที่ทำให้ได้มาซึ่งสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์จะแข่งขันกันในด้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสินค้าซึ่งมีตัวบ่งชี้คือฐานบ้านเกิดหรือปัจจัยแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นๆ ดังนั้น การขึ้นทะเบียนสินค้าเพื่อรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าประเภทนั้นๆ ตามขอบเขตที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้จึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับขั้นตอนในการจดทะเบียน สิทธิในการผลิตสินค้า การละเมิดสิทธิต่างๆ และการคุ้มครองสินค้านั้นมีแสดงไว้ในพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

หลังจากสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ได้ขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว ขอบเขตการผลิตสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ประเภทนั้นๆ ก็จะถูกจำกัดจำนวน ผู้ประกอบการในพื้นที่เท่านั้นจึงจะมีสิทธิทำการผลิตและใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์นั้นในทางการค้า ส่วนสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาจำหน่ายก็จะถูกจำกัดโดยขนาดกำลังการผลิตและเงื่อนไขปัจจัยแวดล้อม

ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ เช่น วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อมของดิน ฟ้า อากาศ ความยาก-ง่ายของการสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

เมื่อสามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ในทางปฏิบัติได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปทางการค้าก็คือ การสร้างปริมาณความต้องการในตัวสินค้าและ/หรือผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มสูงขึ้น โดยการแนะนำตัวสินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น ประกอบกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของสินค้าให้มีคุณภาพดีขึ้น เป็นที่ถูกใจและได้รับการยอมรับของผู้บริโภคมากขึ้น บุกเบิกตลาดใหม่โดยเฉพาะตลาดในต่างประเทศให้มากขึ้น

สำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิในการผลิตผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการและการใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทางการค้าโดยมีขอบเขตที่แน่ชัดและสามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้จากเงื่อนไขปัจจัยการผลิตที่มีจำกัดนั้น จึงควรเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แหล่งวัตถุประสงค์ภายในประเทศเป็นปัจจัยหลักในการผลิตผลิตภัณฑ์ มีสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นปัจจัยเกื้อหนุน รวมทั้งมีทักษะความชำนาญและภูมิปัญญาของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ประกอบในการผลิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ของไทยในปัจจุบันที่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในแหล่งผลิตได้รับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงน่าจะ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิม และผลิตภัณฑ์อัญมณีที่ใช้ฝีมือในการเจียรระไน

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์เซรามิกแบบดั้งเดิม ได้แก่ กลุ่มสินค้าเซรามิกลำปาง กลุ่มสินค้าเซรามิกเชียงใหม่ กลุ่มสินค้าเซรามิกราชบุรี กลุ่มสินค้าเซรามิกอ้อมน้อย กลุ่มสินค้าเซรามิกสระบุรี กลุ่มสินค้าเซรามิกบ้านเชียง กลุ่มสินค้าเซรามิกคีรีมาส กลุ่มสินค้าเซรามิกด่านเกวียน และกลุ่มสินค้าเซรามิกเกาะเกร็ด เป็นต้น

และตัวอย่างผลิตภัณฑ์อัญมณีที่ใช้ฝีมือในการเจียรระไน ได้แก่ ทับทิมของจังหวัดจันทบุรี นิลของจังหวัดตราด ไข่มุกของจังหวัดภูเก็ต และพลอยไพฑูริยของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในอนาคตหากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตจากแร่ใดมีเงื่อนไขปัจจัยแวดล้อมของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าวเฉพาะในการผลิตผลิตภัณฑ์และต้องการใช้สิทธิในการผลิตและสามารถใช้ชื่อแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการค้าโดยได้รับความคุ้มครองทางด้านกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้วก็สามารถรวมกลุ่มกันมาขึ้นทะเบียนรับความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้